

Réffy József (BME Szervetlen Kémia Tanszék)

A Bolognai Nyilatkozat hat cél elérését tűzte ki. A Prágai Konferencián két további célkitűzést iktattak be. A Bolognai Nyilatkozathoz csatlakozó országoknak tehát már 8 feladatkörben kell munkálkodniuk, amelyek közül csak egy a kétciklusú képzés bevezetése. Nem helyes tehát a bolognai folyamatot leszűkíteni a kétciklusú képzés témájára, és ráadásul ennek megvalósításához a felsőoktatási stratégia kidolgozásakor olyan változásokat kapcsolva, amelyekről szó sincs a bolognai folyamat bármelyik dokumentumában, pl. a felsőoktatási intézmények irányításának új modellje (Irányító Testület); olyan képzési ágak kialakítása, amelyekhez több szak tartozik, és a hallgatók nem szakra, hanem képzési ágra nyernek felvételt, és csak később döntenek el, hogy a képzési ág melyik szakán szeretnének oklevélhez eljutni (a képzési ág közös képzési szakasza miatt lehetetlenné téve egy adott szak nélkülözhetetlen ismereteinek elsajátítását); új finanszírozási rendszer bevezetése.

Átnéztem a Bolognai Nyilatkozathoz csatlakozó 33 országnak a Berlieni Konferenciára elkészített ország-jelentéseit. Ezek áttanulmányozása egyértelműen tanúsítja, hogy a csatlakozó országok szeretnék megőrizni hazájuk felsőoktatásának korábbi értékeit és ennek megfelelően alakítják a kétciklusú képzés megvalósítását országukban. Mivel az egyetemeken folyó képzés első ciklusának a korábbi főiskolai szintű oktatáshoz való igazítása (a szükséges elméleti alapok lerakása helyett gyakorlat orientált képzés felé elmozdulás) veszélyezteti a mester (magiszter) képzés színvonalát, sok ország gondolkodik úgy, hogy kétféle B.Sc. oklevelet lehet majd elnyerni, a professional B.Sc.-t (amely a korábbi főiskolai képzésnek felel meg) és az academic B.Sc.-t (ez a korábbi integrált egyetemi szintű képzés első 3 évének felel meg). Sőt, egyes országokban még az M.Sc. képzésben is gondolkodnak professional és academic M.Sc. képzés megkülönböztetésén és azzal a problémával viaskodnak, hogy a Ph.D. képzésbe való belépésre csak az academic M.Sc. oklevél vagy mindkét típusú M.Sc. oklevél feljogosítja-e a végzetet. Nekünk is örködni kellene az értékeink megóvását. A kétciklusú képzés bevezetése egyébként szoros kapcsolatban van az ismeretek elismerésével, átvitelével, sok közös vonással kell tehát rendelkeznie az e célra kialakított kreditrendszerrel.

És itt önként kínálkozik a magyar kreditrendszerben szerencsésen elfogadott 75%-os átfedés elve: két különböző intézményben (egyetemi első ciklusban és főiskolán szervezett első ciklusban, vagy akár különböző szakok első ciklusú képzésében) elsajátított ismeretek (akár lineárisnak is nevezhető) továbblépési lehetőséget kell, hogy jelentsenek, ha a két helyen az ismeretek legalább 75%-os átfedést mutatnak.

Ha az átfedés 75%-nál kisebb mértékű. ez sem jelent teljes kizárást a második ciklusba lépéstől, de előbb a hallgatónak "fel kell tölteni ismereteit a 75%-os egyezés (de nem a 100%-os átfedés) eléréséig. Ezen elvet követve nem szükségszerű az egyetemen folyó képzés első ciklusában az ismeretanyagot a korábbi főiskolai szintre degradálni. Ez azért is felesleges lenne, mert a kétciklusú képzés bevezetésével valószínűleg (a korábbiakhoz képest) csökkenni fog a magiszter szintű kibocsátás aránya, tehát a főiskolán első ciklust befejezőknek legfeljebb pár százaléka lesz igazán esélyes a második ciklusba jutásra.

A másik elgondolás, ami ellen szót szeretnék emelni, a tanulmányi utalvány bevezetése. Mindenki érzékeli, hogy a hallgatói létszámok (egyébként helyes) emelése, a tömegoktatás elterjedése milyen veszélyeket rejt az oktatás minőségére. A normatív finanszírozás bevezetésével az alulfinanszírozott magyar felsőoktatásban minden intézmény arra törekedett, hogy ne veszítsen el hallgatót, ehhez a követelményeket le kellett szállítani, erre viszont érzékenyen reagált a hallgatóság, úgy látta, hogy kevesebb munka befektetésével is el lehet jutni a diplomá-

hoz. Emiatt az intézmények a követelmények további leszállítására kényszerültek (így egy spirális mentén haladtak a nulla követelmények felé). Ezért volt fontos lépés a felvételi létszámok alapján történő normatív finanszírozás bevezetése, amely a felsőoktatás minőségbiztosításának egyik legfontosabb tényezőjét képezte. A tanulmányi utalvány bevezetése után, a hallgató viszi az utalványát valamely intézménybe, ahol tárgyakat akar teljesíteni, kreditpontokat akar gyűjteni. Ha a hallgató teljesített egy tárgyat, az intézmény "levág egy szelvényt" az utalványból, és kéri a minisztériumtól a normatív finanszírozás ennek megfelelő hányadát. De a hallgató utalványa csak az oklevél megszerzéséhez szükséges számú kreditpontra szól, tehát csak a tárgy eredményes teljesítése esetén "szolgál rá" az intézmény a minisztérium támogatására. Az intézmény tehát megint arra fog kényszerülni, hogy osztogassa (érdemtelenül is) a kreditpontokat, és ezt csak a követelmények leszállításával érheti el. A tanulmányi utalvány (amelynek bevezetését sok országban fontolgatták, de tudomásom szerint gyakorlatilag sehol sem valósították meg) komoly veszélyforrást jelent a felsőoktatás minőségére. És ki fogja megítélni, hogy a hallgató által valahol felvett tárgy teljesítése fogyasztja-e a hallgató tanulmányi (kredit) utalványát, milyen szak kreditakkumulációs folyamatban érvényesíthető az adott tárgy teljesítése? Mekkora normatívát és kinek (melyik intézménynek) gyümölcsozik pl. egy olyan mérnök hallgató kreditutalványa, aki orvosegyetemen teljesít kémia tantárgyat? Lesz-e időbeli korlátozás, amely szerint a hallgató nem használhatja fel apránként, 10-20 év alatt a kreditutalványát? Milyen intézményi részleg fogja összeállítani a különböző helyekről jövő, illetve különböző helyekre krediteket teljesíteni menő hallgatók adataiból az intézmény képzési normatív támogatásigényét? Milyen minisztériumi apparátus próbálja majd elbírálni az igények jogosságát? Egy finanszírozási rendszer akkor jó, ha könnyen áttekinthető, ellenőrizhető és az intézményt megfelelő oktatási stratégia kialakítására motiválja.

Az új felsőoktatási stratégia ellen nagyon sok oktatónak vannak ellenérzései, féltő aggályai, különösen veszélyesnek látszik az elgondolások pániszzerű sietséggel való keresztülhajszolása. Van olyan kara a magyar felsőoktatási intézményeknek, ahol 250-nél többen aláírták (egyetlen karon) a tiltakozást az új felsőoktatási stratégia néhány eleme ellen. És a Rektori Konferencia mégis - a hírek szerint - támogatásáról biztosította a rengeteg veszélyforrást rejtő stratégiát. Meghallgatták az egyetemek vezetői az oktatóik véleményét, átgondolták-e, hogy a felsőoktatásban való kísérletezés negatív hatásait 5-10 év után lehet csak egyértelműen értékelni. És ha valamit elhibáztunk, 10-20 év alatt lehet újra hatékonyan építkezni. A magyar felsőoktatás nemzetközi megmérettetésében nem olyan rossz, hogy mindent meg kell változtatni úgy, hogy közben nem próbálunk gondosan vigyázni az értékek megőrzésére.

[Vissza felsőoktatási a vita főoldalára](#)